

K N I H O V N A „C Y R I L“.

Číslo 18.

PIUS X.

MOTU PROPRIO O OBNOVĚ
POSVÁTNÉ HUDBY Z 22. LISTOPADU
ROKU 1903.

PIUS XI.

KONSTITUCE O LITURGIÍ,
GREGORIÁNSKÉM ZPĚVU
A POSVÁTNÉ HUDBĚ
Z 20. PROSINCE ROKU 1928.

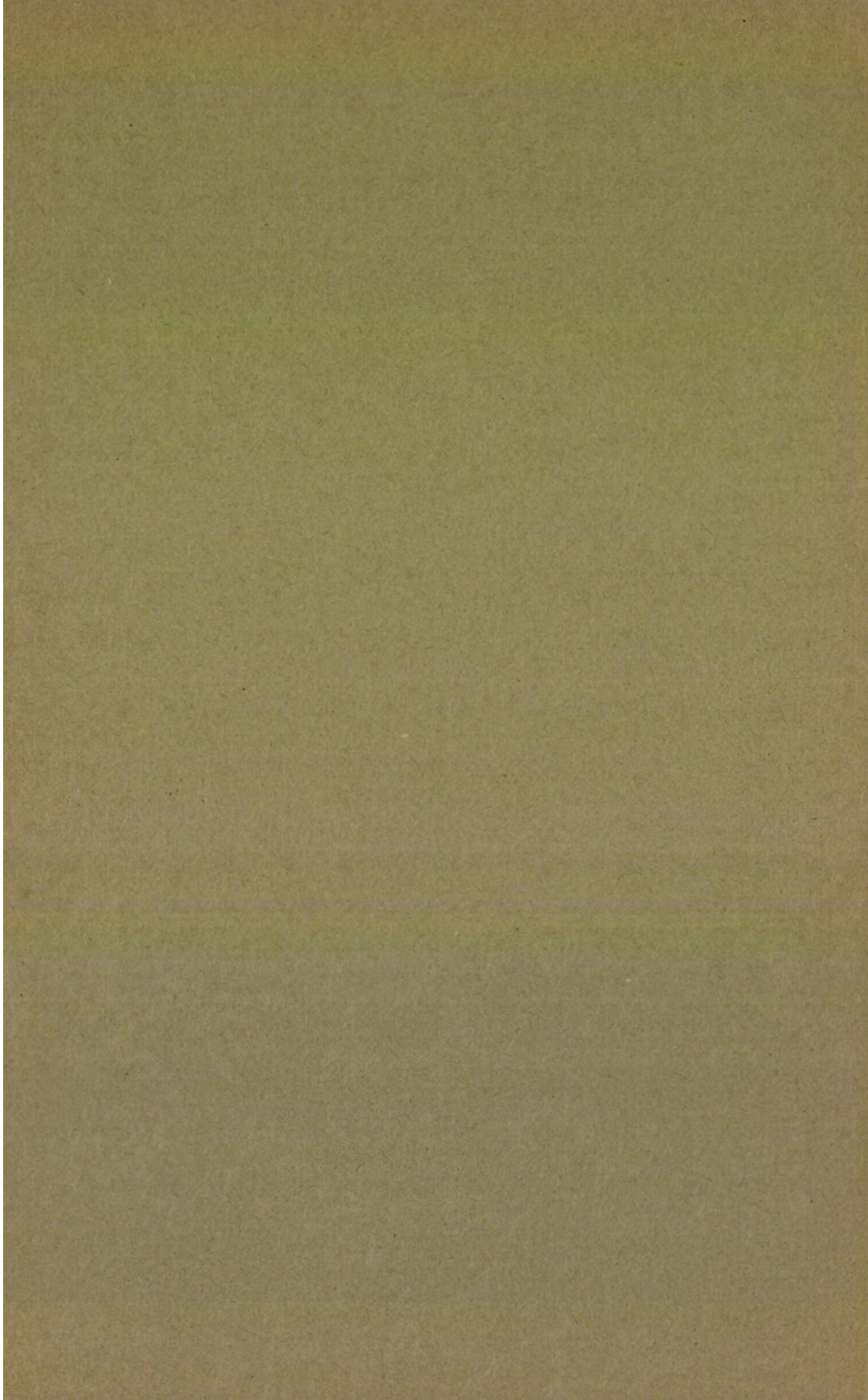

V P R A Z E

TISKL K. KISCH-TROJAN V NOVÝCH BENÁTKÁCH
NÁKLADEM „EDITIO CYRIL“, PRAHA II. NÁRODNÍ TŘ. 6.

1 9 3 8

3 KĚ

K N I H O V N A „C Y R I L“.
Číslo 18.

PIUS X.

MOTU PROPRIO O OBNOVĚ
POSVÁTNÉ HUDBY Z 22. LISTOPADU
ROKU 1903.

PIUS XI.

KONSTITUCE O LITURGIÍ,
GREGORIÁNSKÉM ZPĚVU
A POSVÁTNÉ HUDBĚ
Z 20. PROSINCE ROKU 1928.

V P R A Z E

TISKL K. KISCH-TROJAN V NOVÝCH BENÁTKÁCH
NÁKLADEM „EDITIO CYRIL“, PRAHA II. NÁRODNÍ TŘ. 6.

1 9 3 8

MOTU PROPRIO
O OBNOVĚ POSVÁTNÉ HUDBY
Z 22. LISTOPADU R. 1903.

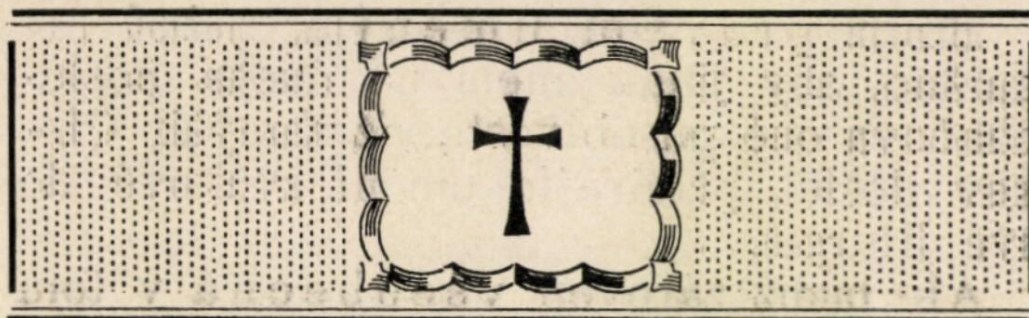

SV. OTEC PIUS X.

I. Instrukce o posvátné hudbě.

I. Všeobecné zásady.

1. Posvátná hudba, jakožto podstatná součást slavnostní liturgie, má s ní společný hlavní cíl, slávu Boží a posvěcení a vzdělání věřících. Přispívá k zvětšení krásy a skvělosti obřadů církevních, a jako základním úkolem jejím jest přiodívati vhodnou melodií liturgický text, jenž uvádí se na mysl věřícím, tak jejím vlastním účelem jest, dodávati textu větší účinnosti, aby věřící takto snáze byli rozníceni k nábožnosti a způsobilejší sbírali plody milosti ze svatosvatých tajemství.

2. Dlužno tudíž, aby posvátná hudba měla do sebe v nejlepším stupni vlastnosti, jež jsou vlastnostmi liturgie, a to především svatost a dobrot forem, odkud sama sebou vyplývá další její povaha, a to všeobecnost.

Budiž s v a t á, tedy prosta všelike svět-skosti, netoliko sama v sobě, nýbrž i ve způsobu, jakým se podává od účinkujících.

Budiž pravým uměním, neboť nemožno, aby jinak měla na ducha posluchačova oné působivosti, již zamýšlí Církev dosíci, přibírajíc umění zvukové do své liturgie.

Ale budiž zároveň všeobecná v tom smyslu, že třebas dovoleno jest jednotlivým národům užívatí při skladbách kostelních oněch zvláštních forem, v nichž jest jaksi samostatný ráz jejich národní hudby, přece budtež formy ty takovým způsobem podřízeny hlavním rysům posvátné hudby, aby u někoho z jiného národa při poslouchání nezanechaly dojmu nedobrého.

II. Druhy posvátné hudby.

3. S vlastnostmi těmi setkáváme se v nejvyšším stupni při chorálu gregoriánském, jenž jest proto vlastním zpěvem Církvě Římské, jediným zpěvem, jež zdělila (po praotcích, jež žárlivě střežila po dlouhá staletí ve svých knihách liturgických, jež jako svůj přímo předkládá věřícím, jež v některých částech liturgie výhradně předpisuje, a jemuž nejnovější studie tak šťastně navrátily bývalou jeho ryzost a čistotu.

Z těchto důvodů byl zpěv gregoriánský vždycky pokládán za nejvyšší vzor posvátné hudby, a možno stanoviti vším právem tento generální zákon: hudební skladba chrámová jest tím posvátnější a

liturgičtější, čím více blíží se svým chodem, invencí a chutí melodií gregoriánské, a tím méně hodna jest chrámu, čím nesrovnalejší shledává se s tímto nejvyšším vzorem.

Starobylý zpěv gregoriánský, tradicí dochovaný, dlužno tedy hojně znovu zaváděti v úkony bohoslužebné, a buďtež si všichni toho pevně vědomi, že žádný úkon církevní nepozbude na své slavnostnosti, i když nebude doprovázen jinou hudbou než jenom touto.

Obzvláště budiž bedlivě zaváděn zpěv gregoriánský mezi lid, aby věřící zase byli činněji účastni církevních obřadů, jak bývalo za starodávna.

4. Vlastnosti řečené má do sebe taktéž v nejlepším stupni klassická polyfonie, zvláště Školy Římské, jež ve století 16. dosáhla vrcholu své dokonalosti dílem Petra Aloise Palestriny, a i nadále plodila skladby výtečné hodnoty liturgické i hudební. Klassická polyfonie blíží se velmi nejvyššímu vzoru veškeré posvátné hudby, zpěvu gregoriánskému a z toho důvodu zasloužila, aby byla spolu se zpěvem gregoriánským přibrána k nej-slavnostnějším výkonům Církve, jako jsou výkony kapely papežské. Dlužno tedy, aby i ona zavedla se hojně do obřadů církevních, zvláště v nejpřednějších basilikách, v chrámech katedrálních, kostelech seminárních a jiných ústavů církev-

ních, kdež nebývá nedostatek potřebných pomůcek.

5. Církev vždycky uznávala pokrok v umění a přála mu, připouštějíc k bohoslužbě vše, co dobrého a krásného uměl vynálezti genius staletími, dbajíc ovšem vždy zákonů liturgických. Proto i hudba moderní jest připuštěna do kostela, skýtá-li i ona děl takové hodnoty, vážnosti a přísnosti, že nikterak nejsou nedůstojna úkonů liturgických.

Přece však, jelikož hudba moderní dala se většinou do služeb světských, bude třeba s největší bedlivostí přihlížeti k tomu, aby hudební skladby slohu moderního, jež se připouštějí do kostela, neměly do sebe nic světského, aby nepřipomínaly motivů divadelních, a aby nebyly ani ve svých formách vnějších vytvořeny na způsob kusů světských.

6. Mezi rozličnými druhy moderní hudby nejméně vhodným k doprovodu úkonů bohoslužebných jest sloh divadelní, jenž právě v minulém století byl v největším rozmachu, zvláště v Itálii. Tento svou povahou stojí v nejtěžším odporu ke zpěvu gregoriánskému a klassické polyfonii a tudíž k nejdůležitějšímu zákonu všeliké dobré posvátné hudby. Ba i vnitřní stavba, rytmus a tak řečený konvencionálistický styl tohoto stylu neodpovídají, leč špatně, požadavkům pravé hudby liturgické.

II. Liturgický text.

7. Vlastním jazykem Církve Římské jest latina. Jest tudíž zapovězeno při slavných obřadech liturgických zpívati řeči lidovou ať cokoliv; tím více tedy, zpívati lidovou řeči střídavé nebo společné části mše nebo officia.

8. Jelikož jsou pro každý úkon liturgický určeny texty, které lze předváděti v hudbě, a pořádek, v němž dlužno je předváděti, není dovoleno ani mísiti tento pořádek, ani zaměňovati předepsané texty libovolnými jinými nebo vynechávati je zcela neb i jen částečně, nepřipouštějí-li rubriky liturgické, aby se některé verše textu vyplnily varhanami, zatím co se jen v kůru recitují. Toliko jest dovoleno podle obyčeje Římské Církve zpívati vložku (motetto) k Nejsv. Svátosti po Benediktus při slavné mši. Též jest dovoleno, když dozpívá se předepsané offertorium mešní, přednésti v čase zbývajícím krátkou vložku na slova Církví schválená.

9. Liturgický text dlužno zpívati jak jest v knihách, bez záměn a přesmykání slov, bez nepřislušných opakování, bez kouskování slabik, a vždy naslouchajícím věřícím srozumitelně.

III. Vnější forma posvátných skladeb.

10. Jednotlivé části mše a officia zachovejtež také hudebně onu ideu a formu, již jim dala církevní tradice a již shledáváme velmi dobře vystiženu ve zpěvu gregorian-ském. Liší se tedy způsob skladby intro-itu, graduale, antifony, žalmu, hymnu, Gloria in excelsis a pod.

11. V jednotlivostech dbáti jest následujících pravidel:

a) V mešním Kyrie, Gloria, Credo atd. budiž zachována jednota skladby, vlastní jejich textu. Není tedy dovoleno skládati je v samostatné kusy, takže by každý z těchto kusů byl hudební skladbou úplnou a takovou, jež by se mohla od ostatního oddělití a nahradití jinou.

b) Při zpívaných Nešporách budiž řádně zachováno pravidlo Ceremonialu biskupského, předpisující chorál gregoriánský pro žalmy a připouštějící hudbu figurální pro verše Gloria Patri a pro hymnus.

Bude však dovoleno při větších slavnostech střídati zpěv gregoriánský v kůru s tak zv. falsibordony nebo s verši podobným způsobem vhodně složenými.

Bude také lze dovoliti někdy, aby jednotlivé žalmy předváděly se celé v hudbě, jen když ve skladbách takových zachována jest vlastní forma žalmu, to jest když skladba, vytvořená na motivy nové nebo na motivy vzaté ze zpěvu gregoriánského,

nebo podle něho napodobené, činí dojem žalmu, střídavě přednášeného.

Jsou tedy navždy vyloučeny a zakázány žalmy řečené koncertní.

c) V hymnech církevních zachována buď obyčejná forma hymnu. Není tudíž dovoleno skládati na př. *Tantum ergo* tak, aby první sloka jevila se romancí, kavatinou, adagiem, *Genitori* pak allegrem.

Antifony nešporní dlužno zpravidla přednášeti vlastní jejich gregoriánskou melodií. Jestliže by však v některém obzvláštním případě zpívaly se hudebně, nesmějí míti nikdy formy melodie koncertní ani délky motetta nebo kantáty.

IV. Zpěváci.

12. Kromě zpěvů, které přísluší knězi sloužícímu u oltáře a přísluhujícím, a kteréž vždy dlužno zpívati jen melodií gregoriánskou beze všeho průvodu varhan, všechn ostatní zpěv liturgický náleží kůru levitů, proto zastupují vlastně zpěváci kostelní, i když jsou laici, chór církevní. Pročež dlužno, aby hudba a zpěv jejich aspoň z největší části zachovával povahu hudby chórové.

Tím se nerozumí, že by byl veskrze vyloučen hlas solový. Nesmí však nikdy při výkonech převládati tak, aby většina textu liturgického tímto způsobem byla předvedena; spíše mějž povahu prostého

naznačení nebo náběhu melodického a bu-
diž těsně připjat k ostatní skladbě po
způsobu chorálu.

13. Z této zásady plyne, že zpěváci mají
v Církvi pravý úřad liturgický, a že tedy
osoby ženské, jsouce nezpůsobilými k ta-
kovému úřadu, nesmějí býti připuštěny,
aby účinkovaly v choru nebo sboru hudeb-
ním. Chce-li se tudíž užití hlasů soprá-
nových nebo altových, buďtež k tomu vzati
hoši, podle starého obyčeje Církve.

14. Konečně připustiti lze k účinkování
v kůru kostelním toliko osoby osvědčené
zbožnosti a počestného života, které svým
skromným a nábožným chováním při úko-
nech liturgických ukazují se hodnými sva-
tého úřadu, jež vykonávají. Jest rovněž
záhodno, aby zpěváci, když zpívají v ko-
stele, byli oblečeni v úbor církevní, talár
a rochetu, a vystaveno-li jest místo, kde
se zpívá, zrakům lidu, aby byli chráněni
mřížovím.

V. Varhany a nástroje.

15. Třebas vlastní hudbou církevní jest
hudba jen vokální, přece jest dovolena ta-
ké hudba s průvodem varhan. V některých
zvláštních případech, v povinných mezích
a s příslušnými ohledy, lze také pří-
pustiti jiné nástroje, ale nikdy bez zvlášt-
ního povolení biskupova — podle před-
pisu Biskupského Ceremonialu.

16. Jelikož dlužno, aby zpěv stál vždycky v popředí, varhany nebo jiné nástroje ať prostě jej podporují a nikdy nepotlačují.

17. Není dovoleno předesílati zpěvu dlouhé přede hry nebo přerušovati jej kusy meziher.

18. Hra na varhany při doprovodech zpěvu, v přede hrách, mezihrách a pod. netoliko řidiž se vlastním rázem tohoto nástroje, nýbrž mějž do sebe všechny vlastnosti, jež má pravá hudba posvátná, o nichž jsme svrchu mluvili.

19. Zakazuje se v kostele užívati klavíru jakož i nástrojů hřmotných nebo rozmarných jako bubnu, bubínku, talířů, zvonků a pod.

20. Přísně se zapovídá tak řečeným hudebním kapelám hráti v kostele; jen v některých zvláštních případech se svolením biskupovým, smí se připustiti omezený výbor dechových nástrojů, rozumný a poměrný k prostoru, je-li ovšem skladba a doprovod psán ve slohu vážném, případném a podobném vesměs doprovodu varhan.

21. Při průvodech mimo chrám smí biskup připustiti hudební kapelu, nehrají-li se však nikterak kusy světské. Bylo by žádoucno, aby se při takové příležitosti hudební výkony omezily na doprovod nějaké duchovní písně latinské nebo lidové, přednášené zpěváky nebo zbožnými družinami, jež účastní se průvodu.

VI. Délka hudby liturgické.

22. Není dovoleno, aby pro zpěv nebo hru bylo knězi u oltáře čekati déle než vyžaduje obřad liturgický. Podle předpisů církevních má Sanktus při mši sv. býti dozpíváno před pozdvihováním, pročež celebrant nechť má v této chvíli ohled na zpěváky. Gloria a Kredo, podle tradice gregoriánské, mají býti poměrně krátké.

23. Všeobecně jest odsouditi jakožto nejhorší zlořád, aby při úkonech církevních liturgie jevila se podružnou a jakoby podřízenou hudbě, ana hudba jest jenom částí liturgie a její pokornou služkou.

VII. Zvláštní opatření.

24. Aby přísně bylo vykonáno vše, co zde stanoveno, zřídtež biskupové, jestliže již tak neučinili, ve svých diecésích zvláštní komisi z osob pro věci posvátné hudby vpravdě kompetentních, kterýmž způsobem, jež uznají nejvhodnějším, budiž svěřen úkol bdíti nad hudbou v jejich chrámech. Dbejtež nejen, aby hudba byla v sobě dobrá, ale aby také odpovídala silám zpěvákův a byla vždy dobře předváděna.

25. V seminářích klerikův a v ústavech církevních podle předpisů tridentských nechť pěstují všichni bedlivě a s láskou

zpěv gregoriánský, jak jej tradice dochovala, a představení nešetřte v této věci povzbuzováním i pochvalou svých pořízených jinochů. Taktéž, kde to jest možno, budiž pečováno o zřízení Pěvecké školy mezi kleriky, jež by prováděla posvátnou polyfonii a dobrou hudbu liturgickou.

26. Při řádných čteních liturgie, morálky a práva církevního studujícím theologie, nebudiž opomíjeno dotýkati se momentů, jež zvláště směřují k základům a zákonům posvátné hudby a budiž nauka ta doplňována přednáškami zvláštními o estetice posvátného umění, aby klerikové nevycházeli ze semináře postrádající všech těchto poznatků k úplnému vzdělání církevnímu jistě potřebných.

27. Budiž pečováno, aspoň u hlavních chrámů, o obnovu starých Škol pěveckých, jak již stalo se skutkem na velmi četných místech s nejlepším zdarem. Není nesnadno horlivému kněžstvu zavésti takové Školy i při kostelech menších a venkovských, ba nalezne v nich velmi snadnou pomoc, jak shromážditi k sobě mládež i dospělé s vlastním užitkem a vzděláním lidu.

28. Budiž dbáno, aby se udržovaly a zvelebovaly v každém směru vyšší školy posvátné hudby kde již existují, a zakládány, kde jich dosud není. Jest velmi důležitě, aby Církev sama starala se o

vyučení svých rektorů, varhaníků i zpěváků, podle pravých zásad posvátného umění.

X. Závěr.

29. Na konec nabádáme ředitele kůrů, zpěváky, osoby duchovní, představené seminářů, ústavů církevních a řeholních řádů, faráře a správce chrámů, kanovníky kollegiální a sídelní, a především biskupy, aby napomáhali se vší horlivostí těmto moudrým opravám, po nichž dlouhý čas se toužilo a všichni jednosvorně se jich dovolávali, aby nepadlo tak opovržení na samu autoritu Církevní, jež mnohokrát je předložila a nyní znovu je vštěpuje.

Dáno z Našeho Paláce Apoštolského ve Vatikáně, v den Panny a Mučednice sv. Cecilie, 22. listopadu 1903, Pontifikátu Našeho léta prvního.

PIUS PP. X.

Dekret posvátné kongregace obřadů o obnově posvátné hudby.

U r b i e t o r b i .

Jeho Svatost Pán náš Papež Pius X. Motu propriem ze dne 22. listopadu 1903 ve formě Instrukce o posvátné hudbě uvedl šťastně ctihodný zpěv gregoriánský podle nejstarších rukopisů v jeho věrnou podobu, v jaké se jím zpívalo kdysi v chrámech, a zároveň shrnul nejdůležitější předpisy na zvelebení nebo obnovu svatosti a důstojnosti hudby chrámové v jediný celek, jemuž jakožto Zákonníku posvátné hudby z plnosti Své Apoštolské Moci udělití ráčil platnost zákona pro veškerou Církev. Pročež také přesvatý Pán náš touto Kongregací Posvátných Obřadů poroučí a rozkazuje, aby Instrukce ta všemi chrámy byla přijata a co nejsvědomitěji zachovávána, přes jakákoliv privilegia a exempce, i mimořádné, jako jsou privilegia a exempce povolené Apoštolskou Stolicí velikým basilikám římským, zvláště pak velesvatému chrámu Lateránskému. Odvolávajíc také privilegia či doporučení, jimiž jaké-

• koliv jiné novější formy zpěvu liturgického, které pro jisté okolnosti a poměry časové Apoštolskou Stolicí a touto Posvátnou Kongregací se zaváděly, ráčila Jeho Svatost milostivě dovoliti, aby ony novější formy liturgického zpěvu ve chrámech, v nichž byly již zavedeny, směly býti ponechány a smělo se jimi zpívati, dokud, a to co možná nejdříve, nebudou nahrazeny ctihodným zpěvem gregoriánským podle nejstarších rukopisů. Přes jakákoliv ustanovení tomu odporující.

O tom všem přesvatý Pán náš Pius papež X. kázal této Kongregaci posvátných Obřadů vydati přítomný dekret.

Dne 8. ledna 1904.

SERAFIN kard. CRETONI,
P. K. O. PREFEKT.

L. † S.

DIOMEDES PANICI,
P. K. O. SEKRETÁŘ.

KONSTITUCE APOŠTOLSKÁ
O LITURGIÍ,
O ZPĚVU GREGORIANSKÉM
A HUDBĚ CÍRKEVNÍ
A
JEJICH USTAVIČNÉM ZVELEBOVÁNÍ
ZE DNE 20. PROSINCE R. 1928.

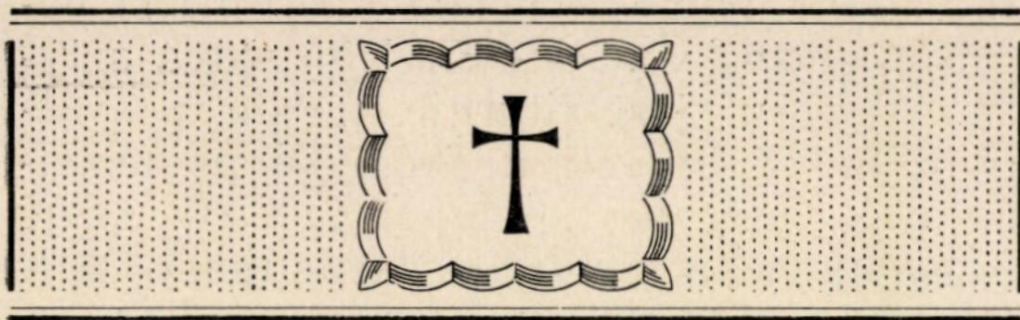

SV. OTEC PIUS XI.

Konstituce apoštolská

o liturgii, o zpěvu řehořském (chorálu) a hudbě církevní a jejich ustavičném zvelebování.

PIUS, biskup
služebník sluhů Božích na věčnou pamět.

I. Díl historický.

§. 1. Liturgie, dogma a umění.*)

Protože církev obdržela od svého Zakladatele úkol, aby hájila posvátnost bohoslužby, přísluší jí zajisté, zachovávajíc ovšem podstatu oběti a svátostí, aby nařizovala — totiž obřady, ritus, formule, modlitby, zpěv — čím by se ona vznešená a veřejná služba co nejlépe pořádala, je-

*) Nadpisy a rozdělení, jehož v originále není, jsou přidány k lepšímu přehledu celé látky.

jíž vlastní jméno je liturgie, to jest posvátná služba v nejvlastnějším slova smyslu. A věru, jest liturgie něčím posvátným; neboť liturgií k Bohu se povznášíme a s ním se spojujeme, víru svojí cvědčujeme a jemu se zavazujeme nejvážnějšími povinnostmi za dobrodiní a pomoc, kterou jsme obdrželi, a jichž ustavičně máme třeba. Z toho plyne jistá vnitřní vřelá souvislost mezi dogmatem a posvátnou liturgií, a rovněž mezi křesťanskou bohoslužbou a posvěcením lidu. Proto Papež Coelestin I. soudil, že pravidlo víry je vyjádřeno v úctyhodných formulích liturgie, neboť praví: „Pravidlo víry určuje pravidlo modlitby. Neboť, když představení (biskupové) věřícího lidu vykonávají úřad jim svěřený, vykonávají úřad svůj před trůnem božského milosrdenství jménem celého lidského pokolení, a celá církev s nimi lká a prosí, když přednášejí Bohu svoje prosby a žádosti.“**)

Tyto veřejné prosby nazývány byly nejprv „opus dei“ (dílo Boží), později služba Boží (officium divinum), jež jako povinnost, kterou každodenně máme Bohu vzdávati, druhdy (ve dne i v noci se odbývala za veliké účasti křesťanů. A jest věru s podivem, jak již od nejstarších časů ony ušlechtilé zpěvy které posvátné mod-

**) Epist. ad episcopos Galliarum, Migne : Patrol. Lat. 4, 535.

litby a úkony liturgické krášlily, přispěly k rozmnožení nábožnosti v lidu. Neboť v starých orlých basilikách, kde biskup, kněžstvo a lid chvály božské střídavě přednášeli, velmi často se stalo, že těmito liturgickými zpěvy přemnozí z pohanů ke křesťanské víře a mravům, jak o tom dějiny podávají svědectví, byli přivedeni. Vždyť v chrámech sami odpůrcové víry katolické nabyli vyššího ponětí o dogmatu obcování svatých; z té příčiny císař Valens, arián, jsa úžasem jat vznešeností bcžských tajemství, jež konal sv. Basil, ztratil odvahu k boji a sv. Ambrože obviňovali kacíři, že zástupy liturgickými zpěvy okouzluje, jimiž ovšem také sv. Augustin jsa mocně pohnut, pojal úmysl, přijmouti víru Kristovu. A v chrámech, v nichž z celé skorem osady stával se jediný veliký sbor, získávali si prostřednictvím liturgie řemeslníci, stavitelé, malíři, sochaři a sami spisovatelé onu znalost věcí theologických, která dnes z památníků onoho středověku vyzařuje.

Z toho také pochopíme, proč papežové římské tolik věnovali péče, aby hájili a střežili liturgii a jako se velmi snažili, aby pravdy křesťanské vhodnými slovy vyjádřili, tak přičiňovali se také, aby zákony posvátné liturgie uspořádali, chránili a ode všelikého porušení zachovali. Rovněž z toho je patrné, proč svatí Otcové posvátnou liturgii (nebo pravidlo modlitby) slovem i písmem vykládali. Také

sněm Tridentický nařídil, aby se liturgie lidu křesťanskému vykládala a vysvětlovala.

§ 2. Motu proprio papeže Pia X.

Pokud se týče naší doby, měl Pius X., když před 25 lety vydával předpisy ve svém Motu proprio o zpěvu řehořském a hudbě posvátné, na mysli především, aby ducha církevního v lidu vzbudil a živil, odstraňuje moudře, co nesluší svatosti a velebnosti chrámu. Neb věřící shromažďují se zajisté ve svatyni za tím účelem, aby tam jako v hlavním prameni, čerpali zbožnost, účastníce se činně úctyhodných tajemství církve a veřejných slavných modliteb. Velmi mnoho tedy záleží na tom, aby vše, co jest ozdobou liturgie, bylo obsaženo v jistých zákonech a předpisech církve, tak, aby uměny, jak se věru sluší, jako nejvznešenější služebnice bohoslužbě sloužily, což jistě uměním, kterých na místech posvátných se užívá, neslouží nikterak ke škodě, nýbrž spíše k větší jejich důstojnosti a lesku. To se stalo podivuhodným zajisté způsobem v hudbě církevní; kdekoliv totiž ony předpisy svědomitě se provedly, tam nejen že oživily krásy nejvybranějšího umění, nýbrž i bohatě počal rozkvétati duch náboženský, protože lid křesťanský, vniknův lépe do smyslu liturgie, jak oběti eucharistické, tak zpěvů žalmů a veřejných pobožností

počal se horlivěji účastniti. To jsme také My s radostí zažili, když v prvním roce našeho pontifikátu, veliký počet kleriků ze všech národů, slavnou liturgii, kterou jsme v basilice vatikánské sloužili, zpěvem chorálním oslavil.

Avšak, bohužel nebyly velemoudré tyto zákony na některých místech provedeny a proto nedostavily se také kýžené výsledky. Neboť jak jsme bezpečně zvěděli, chlubil se někteří, že nejsou těmi zákony vázáni, které tak slavným způsobem byly prohlášeny, nebo někteří opět z prvu se jimi řídili, ale znenáhla počali hověti druhu hudby, který třeba naprosto z chrámů vyloučiti, a někde konečně, zvláště když se konala jubilea slavných hudebních skladatelů, vzali si to za záminku, aby se provedla v chrámě díla, jakkoli slavná, která, protože neodpovídají posvátnosti místa svatého a liturgie, nikterak se v chrámech nemají provozovati.

§ 3. Výročí devítistiletí Guido- na z Arezza.

Aby však duchovenstvo i lid těchto zákonů a předpisů, které svatě a nedotknutelně v celé církvi mají se zachovávat, tím svědomitěji byli poslušni, vidí se tu připomenouti čím jsme se zkušeností 25letou poučili. A to tím raději to činíme, protože v tomto roce nepřipadá jen památka obnovy posvátné hudby, nýbrž byla též

slavena památka mnicha Guidona z Arezza, který asi před devíti sty lety, na rozkaz římského papeže, přišel do Říma a vysvětlil tu duchaplný svůj vynález, jímž by zpěvy liturgické, od nejstarších dob uchované, snáze se šířily a k užitku a k okrase církve a umění samého byly pro časy budoucí zachovány. V paláci Lateránském, kde před tím Řehoř Veliký, sebrav, roztrídil a rozmnožil poklad posvátné monodie — dědictví to a odkaz Otců — tak moudře zřídil školu přeslavnou, aby v ní byl pravý přednes liturgických zpěvů na trvale zachován, mnich Guido podal zkoušku svého podivuhodného vynálezu před římským duchovenstvem a samým římským papežem. Papež pak schválil na výsost tuto věc a uštedřiv jí zaslouženou pochvalu způsobil, že tato novota znenáhla se daleko široko rozšířila, z čehož vzalo veškeré hudební umění veliký prospěch.

II. Oddíl zákonodárný.

Chceme tedy zde doporučiti některé pokyny všem biskupům a představeným, kteří mají pečovati v chrámech o posvátné umění, jsouce strážci liturgie, vyhovující tím jaksi přáním, které naznačili nám velmi četní duchovní pastýřové a to nejhorlivější těchto zásad obhájci, z tolika kongresů hudebních, především z kongresů v Římě v poslední době odbývaného,

jimž všechněm na tomto místě zaslouženou pochvalu udělujeme a nařizujeme, aby byly tyto pokyny provedeny, k čemuž naznačujeme v dalším účinnější cesty a způsoby.

§ 1. H u d e b n í v ý c h o v a k n ě ž s k é h o d o r o s t u .

I. Všichni, kteří chtějí se státi kněžími, nejen v seminářích, nýbrž i v domech řeholních. nechť se již od útlého mládí cvičí ve zpěvu gregoriánském a v posvátné hudbě proto, že v té době snáze se naučí tomu, co se týká modulací a tónu; mají-li pak nějaké vady hlasové, mohou se docela odstraniti nebo aspoň opravit, což později, v dospělejších letech naprosto není možno. S výchovou hudební ve zpěvu a hudbě má se počítati od nejnižších škol, a má se v ní pokračovati v gymnasiích a lyceích. Takovým pak způsobem, kteří přijmouti mají svěcení, když již osvojili si poznenáhla zběhlost ve zpěvu, ve studiích theologických budou moci bez námahy a nesnázi vzdělati se v onom vyšším oboru, který bys nejsprávněji nazval estetikou řehořského jednohlasu a hudebního umění, polyfonie a varhan, již duchovenstvu znáti naprosto je slušno.

II. Budiž tedy v seminářích a ostatních učelištích, věnovaných výchově obojího kleru, krátké sice avšak časté, takorůzka každodenní vyučování nebo cvičení

ve zpěvu řehořském a posvátné hudbě, kteréž bude-li vedeno duchem liturgickým, bude chovancům po studiu těžších předmětů spíše úlevou než břemenem. Tento plnější a obsáhlejší výcvik obojího kleru v liturgické hudbě jistě způsobí, že chorové officium, které jest důležitou částí bohoslužby, bude vráceno dřívější důstojnosti a lesku, podobně také budou i t. zv. školy a sbory hudební přivedeny k bývalé slávě.

§: 2. Chorová modlitba.

III. Všichni, kteří v basilikách, v chrátech, v katedrálách, v kollegiatních, v konventech řeholních řídí a vykonávají službu Boží, nechť ze všech sil se snaží, aby chorové officium řádně, t. j. podle předpisů církve bylo obnoveno. Nejen však tím způsobem, co se týče obecného předpisu, aby se officium konalo vždy důstojně, pozorně a nábožně, nýbrž i pokud se týče pravidel umění pěveckého. Při žalmech budiž dbáno správné toniny s patřičnými k tomu kadencemi středními a závěrečnými, náležitého oddechu při hvězdičce (asteriscus), jakož konečně i úplné jednotnosti při přednesu veršů žalmových a slok hymnů. Což, když se bude konati dokonale (výborně), všichni žalmy řádně pějící, osvědčí podivuhodnou jednotu svých duší v počtě Boží a spořádaným střídavým zpěvem obou stran choru budou jaksi napo-

dobiti věčný onen chvalozpěv serafínů, kteří jeden k druhému volali: „Svatý, svatý, svatý.“

IV. Aby však budoucně nikdo nemohl předstíratí lehce výmluvy a nemohl se domnívati, že je osvobozen od povinnosti býti poslušen zákonů církevních, všechny řády kanovníků a všechny duchovní společnosti nechť ve svých k tomu určených shromážděních o tom jednají. A jako druhdy býval kantor nebo ředitel kůru, nechť na příště v chorech kanovníků a řeholníků se zvolí člen zkušený a věci znalý, který by se staral o to, aby jak předpisy liturgie a zpěvu chorálního se zavedly, tak aby chyby jednotlivců nebo celého choru napravil. K čemuž třeba připomenouti, že podle starobylé a ustavičné kázně církve a podle samých konstitucí kapitulních doposud platných, všichni, kdož mají povinnost officia chori, mají míti řádnou znalost aspoň zpěvu gregoriánského. Avšak gregoriánský zpěv, jehož ve všech chrámech kteréhokoliv řádu smí se užívati, musí býti onen, jenž obnoven byv věrně podle starých rukopisů a církví, v autentickém vydání z tiskárny vatikánské vyšlým byl již předsán.

§ 3. Zpěvácké sbory (kapely) a chlapecké školy pěvecké.

V. Na tomto místě chceme všem, kterých se týče, důtklivě doporučiti sbory pě-

vecké. Nastoupily během času na místo starých sborů pěveckých a při basilikách a přednějších chrámech k tomu ustanoveny, aby v nich hlavně hudbu polyfonní provozovaly. Právem tedy se uvádí posvátná polyfonie hned po zpěvu gregoriánském na druhém místě. Proto vroucně si přejeme, aby sbory takové jaké kvetly od XIV. do XVI. století, také i dnes co nejhojněji se obnovily a ožily tam, kde vyžadují častější a slavnější bohoslužby většího počtu zpěváků a pečlivějšího jejich výběru.

VI. Pěvecké školy chlapecké nechtě se zřídí nejeť při chrámech katedrálních a větších, nýbrž i při menších kostelích a farách.

Hochy nechtě cvičí k tomu ředitelé sborů v správném zpěvu, aby se hlasy jejich podle starého obyčeje církve, pojily k hlasům mužským, zvláště má-li se jich užití, jako druhdy tomu bylo za polyfonické hudby, pro nejvyšší hlas, který podle zvyku nazývá se cantus. Z jejich počtu, především ve stol. XVI., vyšli nejdovednější tvůrcové polyfonie, jak je známo, mezi nimiž zvláště vyniká Petr Alois Palestrina.

§ 4. Orchestra a varhany.

VII. Jelikož pak zvěděli, jsme, že se někde dějí pokusy, aby znovu byl zaveden druh hudby, který ke konání svatých úkonů není docela na místě, především pro-

to, že nemírným způsobem užívá nástrojů, prohlašujeme tu, že ve zpěvu s průvodem orchestru církev nevidí dokonalejší formu hudební a pro služby Boží vhodnější. Slušíť zajisté, aby v chrámech více se rozléhal lidský hlas než nástroje, hlas totiž duchovenstva, zpěváků a lidu. Není třeba se domnívati, že církev klade překážky rozvoji hudebního umění, že dává přednost hlasu lidskému před kterýmkoliv nástrojem. Neboť žádný sebe výbornější a dokonalejší nástroj nemůže předčíti lidský hlas ve vyjádření duševních citů, tím spíše, když duch jeho užívá zpěvu, aby přednášel prosby a chvály Bohu všemohoucímu.

VIII. Církev však má svůj vlastní od předků jí odkázaný nástroj hudební, totiž varhany, který pro svou velkolepost a velebnost, uznán hodným toho, aby se účastnil liturgických úkonů, buď průvodem zpěvu, nebo když sbor mlčí, aby podle předpisů, vyluzoval líbezné harmonie. Avšak i v tomto případě třeba se vyvarovati toho, aby se nepřimísila k posvátnému světskost, čehož příčinou mohou býti jednak stavitelé varhan, jednak někteří varhaníci, kteří příliš se obdivují podivností moderní hudby. To by vedlo k tomu, že by podivuhodný tento nástroj uchýlil se od cíle k němuž jest určen. Přejeme si sice, aby podle předpisu liturgie vše, co se varhan týká, ustavičně činilo pokroky, avšak nemůžeme zamlčeti,

že třeba nám stěžovati si na to, jak dnes podobně jako druhy jinými formami hudby, jež církev po právu zakázala, nejnovějšími zajisté způsoby se pokouší světský duch vedrati do svatyně. Kteréž způsoby, kdyby měly nabývati převahy, nemohla by církev jinak, než je naprosto zavrhnouti. Ať zní v chrámech jen taková hra varhan, která odpovídá vznešenosti místa a vyjadřuje posvátnost obřadů. Tímto způsobem zajisté rozkveté opět jak umění stavitelů varhan, tak umělců výkonných k účinnému prospěchu posvátné liturgie.

§ 5. Účast lidu na liturgii.

IX. Aby však tím živější měli věřící účast na bohoslužbě, budiž navráceno lidovému zpěvu ze zpěvu gregoriánského to, co lidu náleží. A věru jest nejvyš třeba, aby věřící, ne snad jako cizinci nebo diváci, nýbrž krásou liturgie veskrze prodchnuti, účastnili se posvátných obřadů — rovněž také když se konají průvody neboli tak zvaná procesí, které koná podle stanoveného řádu duchovenstvo a bratrstva — aby střídaly hlasy své podle předepsaných pravidel, s hlasy kněze a sboru pěveckého; zdaří-li se to. nepřihodí se již zajisté, aby lid na společné modlitby v řeči liturgické nebo v řeči lidové přednášené buď vůbec neodpovídal, nebo je provázel pouze slabým a polohlasým mumláním.

X. O to ať se obojí duchovenstvo přičiňuje, ovšem za předcházejícím příkladem biskupů a představených, aby pečovalo buď samo nebo skrze zkušené znalce o liturgickou a hudební výchovu lidu, což jest úzce spojeno s výchovou náboženskou. Toho dosáhne se snáze, budou-li se cvičiti v liturgickém zpěvu zvláště školy, nábožné spolky a ostatní sdružení; řeholní společnosti mužské i ženské a spolky ženské nechť neúnavně k tomu cíli pracují v ústavech vychovávacích péči jejich svěřených. Rovněž kojíme se nadějí, že k tomu cíli přispějí ony Jednoty, které v některých krajinách, s úchvalou církevní byly zřízeny, které mají za účel nápravu církevní hudby podle zákonů církevních.

§ 6. Školy hudební.

XI. Aby všeho toho bylo dosaženo, je nezbytně třeba zkušených a co nejčetnějších učitelů. Proto udělujeme zaslouženou pochvalu školám a ústavům, které časem po celém katolickém světě byly zřízeny, neboť vyučující pilně a pečlivě uvedeným předmětům, vzdělávají výborné a schopné učitele. Avšak především s nejvyšší pochvalou chceme se zmíniti o papežské vysoké škole hudební, která od r. 1910 byla Piem X. zřízena v Římě. Tuto školu, kterou předchůdce náš Bene-

dikt XV. pilně podporoval a novými místnostmi opatřil, také i My zvláštní přízní zahrnujeme, jako drahé dědictví Nám dvěma papeži zanechané a proto ji všem představeným co nejlépe doporučujeme.

§ 7. Závěrek.

Dobře jsme si toho vědomi, že vše to, co výše nařizujeme, vyžadovati bude veliké námahy, a práce. Avšak kdo by nevěděl jak mnohá díla s velikým uměním vytvořená předkové nám zůstavili. Sebe větší překážky je nezastrašily, neboť byli naplněni pravou zbožností, duchem liturgie. A není divu: neboť co vyvěrá z vnitřního života, kterým žije církve, převyšuje i nejdokonalejší výkony světa. Překážky, které se přesvatému dílu staví v cestu, nesmí odvahu biskupů a představených v církvi podlomiti, nýbrž spíše povzbuditi a posílit. Budou-li všichni svorně a vytrvale Naši vůle poslušni, prokáží Nejvyššímu biskupu pomoc svého biskupského úřadu nejhodnější.

To vše nařizujeme, prohlašujeme, uzákoňujeme rozhodující, že tato apoštolská konstituce má zůstatí v platnosti a působiti stále a stále, a má plně a zcela býti provedena vzdor jakýmkoliv odporujícím ustanovením. Pročež nikomu z lidí není dovoleno tuto Naši prohlášenou konstituci porušovati nebo jí s pošetilou odvahou odporovati.

Dáno v Římě, u sv. Petra, v roce zlatého Našeho jubilea kněžského, dne 20. prosince r. 1928 v sedmém roce Našeho Pontifikatu.

FR. ANDREAS kard. FRÜHWIRT,
KANCLÉR SV. Ř. C.

CAMILLUS kard. LAURENTI,
SV. KONGR. OBŘADŮ PROPREFEKT.

JOSEF WILPERT,
DĚKAN KOL. PROTONOTÁŘŮ APOŠT.

DOMINICUS SPOLVERINI,
PROTONOT. APOŠT.

Car. ALFRIDUS LIBERATI,
KANCEL. APOŠTOL. ADJUTOR A STUDIIS.

OBSAH.

Strana

Motu proprio o obnově posvátné hudby z 22. listopadu r. 1903.	
I. Instrukce o posvátné hudbě	7
1. Všeobecné zásady	7
2. Druhy posvátné hudby	8
II. Liturgický text	11
III. Vnější forma posvátných skladeb	12
IV. Zpěváci	13
V. Varhany a nástroje	14
VI. Délka hudby liturgické	16
VII. Zvláštní opatření	16
X. Závěr	18
Dekret posvátné kongregace obřadů o obnově posvátné hudby	19

Konstituce apoštolská
o liturgii, o zpěvu řehořském (chorálu) a hudbě
církvní a jejich ustavičném zvelebování.

I. Díl historický.

§ 1. Liturgie, dogma a umění	25
§ 2. Motu proprio papeže Pia X.	28
§ 3. Výročí devítistiletí Guidona z Arezza	29

II. Oddíl zákonodárný.

§ 1. Hudební výchova kněžského dorostu	31
§ 2. Chórová modlitba	32
§ 3. Zpěvácké sbory (kapely) a chlapecké školy pěvecké	33
§ 4. Orchestr a varhany	34
§ 5. Účast lidu na liturgii	36
§ 6. Školy hudební	37
§ 7. Závěrek	38

